

Yttrande från Europeiska ekonomiska och sociala kommittén om Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om minskning av vissa plastprodukters inverkan på miljön

[COM(2018) 340 final – 2018/0172(COD)]

(2019/C 62/34)

Föredragande: **Maria NIKOLOPOULOU**

Remiss	Rådet, 15.6.2018 Europaparlamentet, 11.6.2018
Rättslig grund	Artiklarna 192.1 och 304 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt
Beslut av EESK:s plenarförsamling	17.4.2018
Ansvarig facksektion	Facksektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö
Antagande av facksektionen	5.10.2018
Antagande vid plenarsessionen	17.10.2018
Plenarsession nr	538
Resultat av omröstningen (för/emot/nedlagda röster)	210/3/2

1. Slutsatser och rekommendationer

1.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) stöder förslaget till direktiv om plast för engångsbruk och betraktar det som ett avgörande inslag inom ramen för strategin för en cirkulär ekonomi och för att uppnå målen för hållbar utveckling.

1.2 I synnerhet framhåller kommittén att övergången till hållbarhet framför allt kräver ett engagemang från alla politiska, ekonomiska, sociala och kulturella aktörer samt miljöaktörer, och dessutom från alla medborgare, i ett nytt paradig för produktion, konsumtion och återvinning av produkter. Av denna anledning utgör utbildning, fortbildning och medvetandehöjande insatser grundläggande förutsättningar på alla nivåer, med särskild uppmärksamhet riktad mot ungdomar i skolåldern.

1.3 Kommittén anser att kommissionens förslag utgör ett viktigt *pilotprojekt*, med ett särskilt fokus på de plastprodukter som är vanligast förekommande i hav och oceaner. Förslaget skulle dock kunna vara ännu mer ambitiöst och borde samtidigt åtföljas av en färdplan och andra initiativ för att garantera en effektiv tillämpning.

1.4 Framför allt rekommenderar kommittén följande:

1.4.1 Att överväga en utvidgning av förteckningen med tio produkter och ta med andra produkter för vilka hållbara alternativ redan finns tillgängliga på marknaden i tillräcklig mängd och till lämpligt pris.

1.4.2 Att förtydliga den princip enligt vilken alla biologiskt nedbrytbara produkter även ska vara komposterbara, med specifika tidsfrister för fotonedbrytning på land och i havet.

1.4.3 Fiskare kan spela en nyckelroll för att städa upp hav och oceaner. Incitamenten till att ta med fiskeredskap tillbaka till hamn bör så snart som möjligt utvidgas till att omfatta allt avfall som samlas in under fiske. För en fullständig utveckling av ett nytt system för uppstädning av hav och oceaner är det nödvändigt att engagera alla berörda parter och de lokala myndigheterna. Dessutom bör alla hamnar, också de minsta, ha tillgång till ett avancerat system för insamling och transparent hantering av avfall.

1.4.4 Trots att 90 % av alla de plastartiklar för engångsbruk som finns på EU-marknaden har framställs i tredjeländer är det mycket viktigt att stödja alla företag inom sektorn i övergången till en mer hållbar produktion. Framför allt är det nödvändigt att med finansiella och skattemässiga verktyg främja innovation och utveckling av sådana sektorer som ekodesign, bioplaster och returråvaror. På så vis kommer EU att kunna dra nytta av en betydande tillväxt i handelsbalansen, främja utvecklingen av mer hållbara företag och öka antalet arbetstillfällen av hög kvalitet.

1.4.5 Principen om att "förorenaren betalar", som fastställdes i direktiv 2004/35/EG, utgör en hörnsten i kommissionens förslag och ligger till grund för en mer rättvis och balanserad fördelning av bördorna i samband med hantering och återvinning av avfall. En korrekt tillämpning av direktivet skulle göra det möjligt att sänka dessa kostnader för de företag som har certifierade processer för att förebygga avfall eller för att direkt återvinna tillverkade förorenande produkter.

1.4.6 En bättre samordning mellan övrig befintlig lagstiftning på området hantering och återvinning av avfall, med betoning på sopsortering. Dessutom skulle det vara ett viktigt steg att medlemsstaterna inför harmoniserade tillstånd och påföljder.

1.4.7 Strategin avseende plast för engångsbruk kommer att ha en begränsad verkan om inte kommissionen ingriper med en särskild strategi som syftar till en mer hållbar förvaltning och kontroll av de inre vattnen (sjöar och floder), genom vilka 80 % av avfallet i haven passerar. Kommittén förespråkar att man främjar spridning av förvaltningssystem i vilka offentliga myndigheter, privata aktörer och det organiserade civilsamhället deltar, t.ex. *flodavtal*, vilka bör betraktas som en grundläggande förutsättning för att få tillgång till vissa miljöskyddsmedel (t.ex. Interreg).

1.4.8 Införandet av system för märkning av och spårbarhet avseende plastprodukter skulle kunna bidra med ett mervärde i processerna för hantering och återvinning av avfall. Skapandet av en särskild *logotyp* skulle kunna stärka förtroendet bland konsumenterna, framför allt för produkter som framställts av returråvaror.

1.4.9 Direktivet bör ses över vart tredje år i stället för vart sjätte. Detta förslag motiveras av det faktum att tillsynsmekanismerna redan är i bruk och validerade (beräkningsmetod). Dessutom skulle man genom denna åtgärd kunna lösa eventuella problem som uppkommer i tillämpningsskedet och, vid behov, ändra eller utöka förteckningen över de tio produkterna, utifrån direktivets genomförandestatus och utvecklingen på området *ekodesign*.

1.4.10 De många befintliga exemplen på god praxis på området cirkulär ekonomi bör spridas mer, för att därigenom stärka EESK:s europeiska plattform för berörda aktörer i den cirkulära ekonomin, som är ett effektivt verktyg för utbyte av erfarenheter mellan alla berörda parter.

2. Inledning

2.1 Inom EU står plastavfall för mellan 80 % och 85 % av det marina skräpet, varav 50 % utgörs av **plastartiklar för engångsbruk** medan ytterligare 27 % utgörs av **fiskeredskap som innehåller plast, med ursprung i traditionellt fiske och vattenbruk**, vilka övergetts eller gått förlorade i havet.

2.2 De tio typer av plastartiklar för engångsbruk som oftast påträffas på stränder i Europa står för 86 % av alla artiklar som påträffas och för 43 % av allt marint skräp. Det är fråga om produkter för vardagligt bruk, som har en sammansättning som inte alltid förknippas med plast⁽¹⁾: livsmedelsförpackningar, muggar, bomullspinnar, tallrikar, sugrör, ballongpinnar, dryckesbehållare och lock till sådana, filter för tobaksprodukter, våtservetter och plastpåsar. **Dessa tio produkter motsvarar, tillsammans med fiskeredskap som innehåller plast, omkring 70 % av allt marint skräp sammanräknat⁽²⁾.**

2.3 Det tar i genomsnitt 300 år för plastartiklar för engångsbruk, som i allmänhet är tillverkade av polyeten och polypropen, att brytas ned i miljön. I vissa fall kan fotoneedbrytningen av dem ta upp till 1 000 år. Dessutom innebär nedbrytningen inte att plasten tas upp i naturens kretslopp, utan att den omvandlas till mikroplaster som är osynliga för det mänskliga ögat.

2.4 Plast är en av de uppfinningar från 1900-talet som är mest värdefulla och som har påverkat våra liv mest. Dess fysiska egenskaper (formbarhet, lätthet och motståndskraft) gör det till ett material med ett oändligt antal användningsområden, som i fallet med plastartiklar för engångsbruk, som är idealiska för användning utomhus (t.ex. picknick). Detta innebär en stor risk för att produkter som plastartiklar för engångsbruk ska spridas i naturen, trots att många konsumenter inte vill det och att systemen för hantering och återvinning av avfall är effektiva. Det är fråga om en oproportionerlig miljörisk och miljöpåverkan, framför allt när man betänker att den planerade användningstiden för dessa produkter kanske inte överstiger fem minuter.

⁽¹⁾ Cigaretfilter består till 95 % av plast. <https://www.noordzee.nl/hele-noordzeekust-schoon-2764-vrijwilligers-ruimen-11163-kilo-afval-op/>

⁽²⁾ Beräkningen av antalet föremål på stränderna är en internationellt erkänd metod för att mäta det marina skräpets sammansättning. Det vetenskapliga samfundet betraktar det som en mycket tillförlitlig indikator för utarbetande av åtgärder. Beräkningsmetoden utgår från rapporter som utarbetats av medlemsstaterna och som sammanställts av JRC inom ramen för tillämpningen av ramdirektivet om en marin strategi 2008/56/EG. Källa: Unep, 2017.

2.5 Om de inte fångas in i kedjan för avfallsåtervinning ansamlas plastartiklar för engångsbruk i hav och oceaner, med skadliga effekter för miljön och människors hälsa, eftersom de kommer in i näringskedjan. Dessutom påverkar denna företeelse flera ekonomiska sektorer såsom turismen, fisket och sjöfarten.

2.6 Problemet med marint skräp är gränsöverskridande och sinnebilderna av det är öarna av plast⁽³⁾. EU har åtagit sig att agera mot denna företeelse i överensstämmelse med FN:s mål för hållbar utveckling⁽⁴⁾ och Parisavtalet (COP21). Plaststrategin⁽⁵⁾ har inneburit ett första steg i den riktningen, inom ramen för handlingsplanen för en cirkulär ekonomi⁽⁶⁾.

3. Sammanfattning av kommissionens förslag

3.1 Målet med förslaget till direktiv är att förebygga och minska mängden plastavfall (*makroplast*) i haven från plastartiklar för engångsbruk samt från fiskeredskap som innehåller plast genom att komplettera de åtgärder som redan planeras inom plaststrategin och genom att åtgärda de brister som upptäckts i befintliga åtgärder och befintlig lagstiftning.

3.2 Direktivet har även anknytning till initiativet för att få bort plastpåsar för engångsbruk till förmån för påsar tillverkade av bioplast eller komposterbart material, ett initiativ som har förändrat konsumenternas vanor drastiskt och på kort tid och som därigenom har bidragit med mycket goda resultat för miljön⁽⁷⁾.

3.3 Plastartiklar för engångsbruk

3.3.1 Efter den sammanräkning som gjordes på olika stränder inom EU är förslaget inriktat på de tio typer av plastartiklar för engångsbruk som påträffas oftast på stränderna. Kommissionen har planerat en rad åtgärder på grundval av tillgången till alternativa hållbara produkter till ett överkomligt pris. Om sådana redan finns på marknaden fastställer man att deras mest förorenande motsvarigheter ska undanröjas (t.ex. sugrör, tallrikar och bomullspinnar). I motsatt fall införs en uppsättning åtgärder för att minska konsumtionen genom medvetandehöjande insatser och främjande av ekodesign i syfte att så snart som möjligt få fram produktion av alternativa biokompatibla och återvinningsbara material (t.ex. livsmedelsförpackningar, muggar, ballonger, påsar och förpackningar, dryckesbehållare, filter för tobaksprodukter, våtservetter och tunna plastbärkassar).

3.3.2 Genom direktivet fastställs att det ska tillämpas ett system för utökat producentansvar för alla produkter som inte omfattas av marknadsbegränsningsåtgärder i syfte att bidra till kostnaderna för att förebygga och hantera avfall.

3.3.3 Kommissionen föreslår även ett märkningssystem för att informera konsumenterna om avfallshantering i syfte att främja separat insamling och återvinning. Denna åtgärd inbegriper också att man pekar ut beteenden som bör undvikas (t.ex. användning av våtservetter).

3.3.4 Genom förslaget införs konkreta åtgärder avseende produktutformning (t.ex. korkar som är fästa vid flaskan) och ambitiösa återvinningsmål (såsom separat återvinning av 90 % av alla plastflaskor för engångsbruk).

3.4 Fiskeredskap som innehåller plast

3.4.1 I direktivet föreslås ett integrerat och modernare system för insamling av fiskeredskap som innehåller plast på grundval av tre centrala punkter: införande av en särskild mekanism och maskiner för separat insamling i hamnar, incitament till de fiskare som tar med sig fiskeredskap som innehåller plast tillbaka i hamn eller som lämnar in rester som övergetts till havs, införande av ett utökat producentansvar för tillverkare av fiskeredskap som innehåller plast, också för små och medelstora företag. De medel som samlas in genom systemet för ett utökat producentansvar kommer att användas för att täcka kostnaderna för att förebygga nedskräpning (medvetandehöjande insatser bland allmänheten) och hantera avfall, däribland för att städa upp avfall i form av plastartiklar för engångsbruk.

⁽³⁾ Öarna av plast finns på internationellt vatten och det krävs ett avtal på global nivå för att avlägsna dem. Dessa öar har bildats under årens lopp på grund av havsströmmarna, genom ansamling av en stor del av plasten från utvecklingsländer (huvudsakligen Sydostasien).

⁽⁴⁾ FN:s mål för hållbar utveckling nr 3, 9, 12 och 14 (hälsa och välbefinnande; industri, innovationer och infrastruktur; hållbar konsumtion och produktion; hav och marina resurser).

⁽⁵⁾ COM(2018) 28 final.

⁽⁶⁾ COM(2015) 614 final.

⁽⁷⁾ Direktiv (EU) 2015/720 (EUT C 214, 8.7.2014, s. 40).

3.5 En stor andel av plastartiklarna för engångsbruk tillverkas i länder utanför EU. Detta innebär att förslaget skulle kunna främja utveckling av hållbar produktion inom EU tack vare en stark inhemsk efterfrågan. Förhoppningsvis kommer detta regelverk därför även att främja en snabbare tillväxt av en konkurrenskraftig, hållbar och koldioxidnsål ekonomi med en uppenbar fördel i handelsbalansen gentemot tredjeländer och positiva effekter för skapandet av arbetstillfällen av hög kvalitet.

4. Allmänna kommentarer

4.1 Europeiska ekonomiska och sociala kommittén (EESK) har varit en av pionjärerna inom hållbar utveckling genom sin upplysningsverksamhet bland såväl medborgare som politiska, ekonomiska, sociala och kulturella aktörer samt miljöaktörer. Därför spelar utbildning på alla nivåer en central roll för att lägga grunden till ett nytt sätt att producera, konsumera och leva miljövänligt. Företagen spelar, inom ramen för företagens sociala ansvar, en central roll när det gäller att öka medvetenheten och bedriva utbildning. Det organiserade civila samhället har redan vidtagit många frivilliga åtgärder som skulle kunna innebära ett viktigt mervärde för kommissionens initiativ.

4.2 EESK påminner om att föroreningar utgör ett globalt problem. Varje EU-initiativ kommer, oberoende av sin vision och räckvidd, att vara otillräckligt om det inte åtföljs av en mer omfattande plan för hållbar utveckling i vilken såväl unionens stora *konkurrenter* som utvecklingsländerna medverkar. Framför allt rekommenderar kommittén att man skapar synergier med angränsande tredjeländer när det gäller hållbar förvaltning av inlandhav såsom Svarta havet och Medelhavet. Därför hoppas EESK att EU ska ta på sig en alltmer framträdande roll för att leda processerna för hållbar utveckling.

4.3 EESK stöder förslaget för att förebygga och minska det plastavfall i haven som har sitt ursprung i plastartiklar för engångsbruk och fiskeredskap som innehåller plast. Kommittén stöder tanken på att fokusera på ett begränsat antal produkter med stor miljöpåverkan i ett pilotprojekt, och betraktar detta initiativ som ett viktigt steg i riktning mot att skapa en verkligt hållbar ekonomi inom ramen för handlingsplanen för en cirkulär ekonomi⁽⁸⁾ och för att komplettera plaststrategin⁽⁹⁾. Kommittén anser dock att kommissionens initiativ skulle kunna vara mer ambitiöst och utvidga förteckningen till alla de hållbara produkter som redan finns tillgängliga i tillräcklig mängd och till lämpligt pris (t.ex. kaffekapslar) och garantera deras säkerhet genom att involvera Efsa.

4.4 EESK anser att förslaget om att begränsa saluföringen är lämpligt endast i de fall det redan finns alternativa hållbara produkter som är säkra för miljön och människor och som har ett överkomligt pris för konsumenterna.

4.5 För att lösa problemet med ansamling av plastavfall är – utöver avfallshanteringen – både konsumtionsvanorna och produktionsmodellen av vikt. Det är därför ytterst viktigt att de nationella regeringarna inför samtliga de verktyg som krävs för att stimulera användning av hållbara plastprodukter, med stimulans och stöd till de mest rationaliserade produktions- och konsumtionsprocesserna. Samtidigt är det viktigt att öka medvetenheten bland allmänheten från och med skolåldern, för att de ska handla ansvarsfullt och medverka till separat insamling av avfall.

4.6 Risken är stor att plastartiklar för engångsbruk sprids i miljön, trots att många konsumenter inte vill det och trots att systemen för hantering och återvinning av avfall är effektiva. Det faktum att det inte går att skapa en till 100 % effektiv mekanism för insamling och återvinning av avfall innebär att man så snart som möjligt måste skapa hållbara alternativa produkter och vidta åtgärder för att minska den föroreningsnivå som uppkommit⁽¹⁰⁾.

4.7 *Ekodesign* utgör en central faktor i skapandet av biokompatibla produkter som ett alternativ till de mest förorenande produkterna. Kommittén förespråkar att man inom EU:s nya finansiella ram ska investera tillräckliga resurser i denna sektor, särskilt genom det nya Horisontprogrammet. EESK anser att gröna innovationer på området *bioplaster* och *returråvaror* samt användning av enzymer såsom *PETase*, som kan "äta" plast, kan innebära ett mervärde för hela unionen ur ekonomisk, social och miljömässig synvinkel.

⁽⁸⁾ EUT C 264, 20.7.2016, s. 98, EUT C 367, 10.10.2018, s. 97.

⁽⁹⁾ EUT C 283, 10.8.2018, s. 61.

⁽¹⁰⁾ EUT C 230, 14.7.2015, s. 33.

4.8 Kommittén rekommenderar att man ska ha en särskild strategi för plastprodukter som är avsedda att omvandlas till returråvaror. Framför allt är det viktigt att plasten inte innehåller giftiga kemiska tillsatser som skulle kunna förhindra återvinning genom att ge upphov till skador på människor, företag och miljön. Dessutom är det viktigt att fastställa ett ”slut på livscykeln”, eftersom materialet inte kan återvinnas i oändlighet.

4.9 EESK anser att en av initiativets mest uppenbara begränsningar består i avsaknaden av ett regelverk som kompletterar begreppet ”biologisk nedbrytbarhet”. **Att en plastprodukt är biologiskt nedbrytbar är faktiskt inte liktydigt med att den är ekologiskt hållbar.** Plastprodukter, i synnerhet plastartiklar för engångsbruk, kan omvandlas till mikroplaster som förorenar miljön och kommer in i näringskedjan. Av denna anledning rekommenderar kommittén att man så snart som möjligt ska ingripa för att förtydliga principen att alla ”biologiskt nedbrytbara” plastprodukter dessutom ska vara ”komposterbara”, det vill säga varken giftiga eller skadliga för miljön. Inom denna ram är det dessutom ytterst viktigt att fastställa specifika tidsfrister för biologisk nedbrytbarhet i havet och på land i överensstämmelse med den harmoniserade standarden EN 13432⁽¹⁾. Slutligen är det av avgörande betydelse att man inrättar en europeisk märkning, med lämpliga kontrollmekanismer för att förhindra bedrägerier.

4.10 EESK stöder förslaget om att främja att fiskeredskap som innehåller plast förs tillbaka i hamn genom incitament till fiskarna. Kommittén konstaterar att sortering av avfall varken är lätt eller går fort, och hoppas därför att incitamenten ska vara lämpliga i förhållande till den tid som fiskare lägger ned på att sortera avfall.

4.10.1 Denna åtgärd bör utvidgas till återförande i hamn av allt avfall som samlas in under fiske, för vilket fiskarna, enligt gällande lagstiftning, måste betala för att lasta av i hamn. Detta innebär att fiskarna för närvarande betalar för att städa upp haven och på land lasta av avfall som de inte har gett upphov till utan samlat in. Därför rekommenderas att de nuvarande åtgärderna på avfallshanteringsområdet ses över inom ramen för den nya Europeiska fiskerifonden 2021–2026, så att proaktivt och ansvarsfullt beteende främjas.

4.10.2 Eftersom det finns stora mängder avfall, såväl flytande som nedsjunket, kan fiskarna bistå med ett stort mervärde när det gäller insamling av det. Införandet nyligen av gränsvärden för flera fiskebestånd innebär att man kan betrakta dessa incitament som en del i en ekonomisk kompensation⁽²⁾. Därigenom skulle uppställningsverksamhet, efter en lämplig utbildning och direkt medverkan av fiskarnas organisationer, kunna bli till ytterligare en ekonomiskt intressant verksamhet på samma sätt som fisketurismen (den blå ekonomin), som är mycket omfattande under perioder då fisket ligger nere av naturliga orsaker. Denna åtgärd bör införlivas i den nya Europeiska fiskerifonden och dess genomförande bör bli föremål för ett särskilt europeiskt lagstiftningsinitiativ.

4.11 Kommittén ser positivt på införandet av systemet för ett utökat producentansvar, som är förenligt med principen om att ”förorenaren betalar”. Hittills har andra produktionssektorer (turism⁽³⁾, sjöfart och fiske) och medborgarna (via högre skatter för insamling, hantering och återvinning av avfall) fått stå för kostnaderna för havsföroreningarna. Vid genomförandet kommer det att vara viktigt att kontrollera att denna princip tillämpas på de företag som verkligen tillverkar förorenande produkter och att den inte överförs till det slutpris som konsumenterna betalar⁽⁴⁾.

4.12 Kommittén uppmanar, i överensstämmelse med kriterierna i direktiv 2004/35/EG⁽⁵⁾, kommissionen och medlemsstaterna att tillvarata möjligheten att minska den ekonomiska bördan för de företag som utarbetar certifierade åtgärder för direkt återvinning av de föroreningar som deras produkter ger upphov till (t.ex. system med returförpackningar). Utvärderingen av dessa former av god praxis bör, även om den faller inom de nationella myndigheternas direkta behörighetsområde, också vara föremål för EU-kontroll på en andra nivå.

4.13 Kommittén är medveten om att övergången till en cirkulär ekonomi kommer att innebära en rad höga kostnader för många företag. Av denna anledning hoppas kommittén att denna process, som är så till den grad nödvändig ur miljösynpunkt, kommer att åtföljas av finansiella incitament och skatteincitament som gör det möjligt för företagen att genomföra övergången till hållbar produktion. Det är viktigt att denna process förvaltas och övervakas på EU-nivå för att undvika situationer av illojal konkurrens på den inre marknaden.

⁽¹⁾ UNI EN 13432: 2002 är en harmoniserad standard från Europeiska standardiseringskommittén om de egenskaper som ett material ska ha för att kunna definieras som biologiskt nedbrytbart eller komposterbart.

⁽²⁾ EUT C 283, 10.8.2018, s. 61.

⁽³⁾ EUT C 209, 30.6.2017, s. 1.

⁽⁴⁾ EUT C 81, 2.3.2018, s. 22.

⁽⁵⁾ I direktiv 2004/35/EG fastställs principen om att ”förorenaren betalar”. Detta innebär att ett företag som orsakar miljöskador har ansvar för dessa och därför bör vidta nödvändiga åtgärder för förebyggande eller gottgörelse och ta på sig alla tillhörande kostnader.

4.14 Övergången till en cirkulär ekonomi kan innebära en möjlighet för hela EU i fråga om konkurrenskraft och arbetstillfällen. För att dra nytta av möjligheten är det nödvändigt att utveckla ett avancerat utbildnings- och vidareutbildningssystem. Detta innebär även ett lämpligt system för aktiv arbetsmarknadspolitik för att uppdatera arbetstagarnas kunskaper.

4.15 Kommittén stöder tanken på att utarbeta ett direktiv så att varje medlemsstat ska kunna införa regelverket i enlighet med sina nationella särdrag, även om det är viktigt att så snart som möjligt begränsa skillnaderna vad gäller tillstånd och påföljder⁽¹⁶⁾. I detta sammanhang är det ytterst viktigt att de nationella regeringarna ser till att de gör det **organiserade civilsamhället** delaktigt under alla etapper, från det att lagstiftningen utarbetas till dess att den genomförs, övervakas och utvärderas. Vad gäller direktivets tillämpning finns det visserligen i vissa fall tidsfrister för att uppnå de angivna målen, men för många av de andra saknas det en fastställd tidsplan (t.ex. för återvinning av PET-flaskor). EESK anser att avsaknaden av tydliga datum som gäller för alla kan spä på situationer av obalans under den etapp då regelverket ska införlivas.

4.16 Kommittén konstaterar att tillsynsmekanismerna redan är i bruk och validerade (beräkningsmetod). Därför rekommenderas en översyn av direktivet vart tredje år i stället för vart sjätte år som i det ursprungliga förslaget. Genom denna åtgärd skulle man kunna lösa eventuella problem som uppkommer i tillämpningsskedet och, vid behov, ändra eller utöka förteckningen över de tio typerna av plastartiklar för engångsbruk, utifrån direktivets genomförandestatus och utvecklingen på området *ekodesign*.

5. Särskilda kommentarer

5.1 Enligt Unep⁽¹⁷⁾ har 80 % av det skräp som ansamlats i hav och oceaner producerats på land och nått havet via floder. Detta innebär att man måste ingripa med alltmer samordnade åtgärder för att undvika att skräp hamnar i havet. Åtgärderna avseende plastartiklar för engångsbruk kommer att förbättra situationen i sjöar och floder, men det saknas en specifik prognos för fiskeredskap. Av denna anledning rekommenderar EESK att detta regelverk utökas till sjöar och floder, genom en EU-strategi för hållbarare förvaltning av inre vatten.

5.2 *Flodavtal*⁽¹⁸⁾ utgör en mycket framgångsrik god praxis med stor utbredning i Europa, som kan vara mycket effektiv vid förvaltning av inre vatten i fråga om hydrogeologisk och miljömässig risk. Styrkan i detta verktyg ligger i den öppna *förvaltningen*, som gör det möjligt att på territoriell nivå engagera alla offentliga och privata aktörer samt aktörer från det organiserade civilsamhället. Dessa erfarenheter bör samlas in genom att man skapar en europeisk databas, i syfte att främja en organisk och strukturerad utveckling inom hela EU. I överensstämmelse med det nya programmet Horisont Europa, enligt vilket 35 % av budgeten bör avsättas för klimat- och miljöåtgärder, rekommenderar kommittén att dessa *avtal* ska vara en central förutsättning för att få tillgång till vissa europeiska investerings- och innovationsfonder för miljöns hållbarhet, och till fonder avsedda för territoriellt förvaltskap i frågor med anknytning till hydrogeologiska och miljömässiga risker (t. ex. Interreg).

5.3 Kommittén anser att det är av avgörande betydelse att direktivets åtgärder är samstämmiga och samordnade med EU:s övriga avfalls- och vattenlagstiftning, i synnerhet avfallsramdirektivet⁽¹⁹⁾, direktivet om förpackningar och förpackningsavfall⁽²⁰⁾, ramdirektivet om en marin strategi⁽²¹⁾ och direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse⁽²²⁾. EU:s avfallshanteringslagstiftning bör ägnas särskild uppmärksamhet⁽²³⁾.

5.3.1 Det är viktigt att det finns lämpliga strukturer för hantering av avfall (t.ex. separat insamling av komposterbart avfall för att det ska kunna hanteras på ett effektivt och korrekt sätt i återvinningsanläggningar), och tydlig information till konsumenterna. Korrekt sortering skulle också kunna främja användningen av 3D-skrivare, eftersom plast lätt kan användas som råmaterial när man tillverkar nya föremål.

⁽¹⁶⁾ EUT C 283, 10.8.2018, s. 61.

⁽¹⁷⁾ Unep, Marine plastic debris and microplastics, 2016.

⁽¹⁸⁾ Flodavtalen är en god praxis som spreds för första gången i Frankrike på 1990-talet. År 2000 fastställdes, i samband med World Water Forum, betydelsen av och nyttan med dem. Under ett första skede syftade flodavtalen till att förebygga den hydrogeologiska risken. Under de senare skedena har de i många EU-länder kommit att bli ett ytterst viktigt verktyg för ansvarsfull och hållbar förvaltning av inre vatten med en nedifrån och upp-strategi.

⁽¹⁹⁾ Direktiv 2008/98/EG.

⁽²⁰⁾ Direktiv 1994/62/EG.

⁽²¹⁾ Direktiv 2008/56/EG.

⁽²²⁾ Direktiv 91/271/EEG.

⁽²³⁾ Direktiv 2008/98/EG.

5.3.2 Kommittén uppmanar kommissionen att beakta den ökade förekomsten av biofilter som återfinns på många europeiska stränder pga. brister i avloppsvattenhanteringen, även om det inte handlar om plastartiklar för engångsbruk.

5.4 Digitaliseringen kan utgöra en stark bundsförvant i kampen mot föroreningar och för en hållbar ekonomi. Införandet av system för märkning av och spårbarhet avseende plastprodukter skulle kunna bidra med ett mervärde i processerna för hantering och återvinning av avfall. Inrättandet av en särskild *logotyp* skulle kunna stärka förtroendet bland konsumenterna, framför allt för produkter som framställs av returråvaror⁽²⁴⁾.

5.5 Kommittén rekommenderar att man upprättar en gemensam ram av hög kvalitet för miljöcertifieringar. Detta initiativ är ytterst viktigt för att företag ska kunna uppnå de högsta hållbarhetsstandarderna, samtidigt som man undviker överlappande krav och ytterligare ekonomiska bördor.

5.6 EESK tar återigen upp frågan om de olika hamnsystem som finns inom EU⁽²⁵⁾. I Europa finns det hundratals små hamnar som utgör en avgörande faktor för utvecklingen i de små lokalsamhällen som lever på hav och fiske. I kommissionens förslag fastställs en moderniseringsprocess (i fråga om metod, teknik och infrastruktur) som kommer att bli svår att genomföra på lokal nivå utan finansiellt stöd från EU. Denna process är avgörande för att man ska kunna motverka avfolkningen och bevara såväl särdragen hos den lokala produktionen som själva samhällena.

5.6.1 Kommittén förespråkar att de medel som samlas in via det utökade producentansvaret, på grundval av direktiv (EU) 2018/851, även ska avsättas till att förnya hamninfrastrukturer i överensstämmelse med de högsta standarderna för insamling och hantering av avfall. Samtidigt anser EESK att det är ytterst viktigt att engagera institutionerna och civilsamhället på lokal nivå med en särskild strategi inriktad på små kustkommuner (med färre än 5 000 invånare) för att man tillsammans ska komma fram till gemensamma lösningar som är billigare på lång sikt.

5.7 EESK driver tillsammans med kommissionen en plattform för den cirkulära ekonomin⁽²⁶⁾, som har gett goda resultat genom att främja sammanställning och utbyte av många exempel på erfarenheter och befintlig god praxis mellan de olika aktörer som redan medverkar och främja att denna praxis sprids och efterbildas. Plattformen är ett grundläggande verktyg som är värt större spridning.

Bryssel den 17 oktober 2018.

Luca JAHIER
*Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs
ordförande*

⁽²⁴⁾ EUT C 283, 10.8.2018, s. 61.

⁽²⁵⁾ EUT C 288, 31.8.2017, s. 68.

⁽²⁶⁾ <https://circulareconomy.europa.eu/platform/en>.